

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
СЛОВАЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА (СЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
ЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДНИЧИХ НАУК (ЧЕХІЯ)
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ В СЛУПСЬКУ (ПОЛЬЩА)**

Міжнародна науково-практична конференція

**АГРАРНА ОСВІТА ТА НАУКА:
ДОСЯГНЕННЯ, РОЛЬ, ФАКТОРИ РОСТУ**

Сучасний розвиток ветеринарної медицини

2 жовтня 2025 року

Біла Церква

2025

УДК 636.09'06

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., д-р екон. наук, ректор.
Варченко О.М., д-р екон. наук.
Недашківський В.М., д-р с.-г. наук.
Димань Т.М., д-р с.-г. наук.
Краютієне І., доктор.
Мамедова К.Х., д-р філософії.
Власенко С.А., д-р вет. наук.
Козій Н.В., канд. вет. наук.
Василенко О.І., д-р філософії.
Комарова Н.В., д-р філософії.
Мостипан О.В., відповідальний секретар.

Відповідальна за випуск – **Мостипан О.В.**, начальник редакційно-видавничого відділу.

Сучасний розвиток ветеринарної медицини: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 2 жовтня 2025 р. Білоцерківський НАУ. 78 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

©БНАУ

ПІДДУБНЯК О.В., канд. вет. наук, **БІЛИК Б.П.**, канд. вет. наук, **ГРИЦАЙ В.В.**, канд. вет. наук, **ТИШКІВСЬКИЙ М.Я.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЕТИОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ, ПОШИРЕННЯ ТА КЛІНІЧНІ ПРОЯВИ АБДОМІНАЛЬНОГО БОЛЬОВОГО СИНДРОМУ У КОНЕЙ

Встановлено, що синдром колік є однією з найбільш розповсюджених патологій травної системи у коней, а його виникнення зумовлене переважно порушеннями умов годівлі та утримання. Серед захворювань, що супроводжувалися абдомінальним больовим синдромом, найчастіше реєстрували катаральну ентералгію (47,3 %), метеоризм кишечника (24,7 %) та копростаз (19,6 %). Для катаральної ентералгії були характерні короткочасні напади болю з помірними змінами пульсу та дихання; метеоризм супроводжувався поступовим розвитком клінічних ознак, тяжким перебігом і високою летальністю у частини тварин; копростаз характеризувався зниженням перистальтики, анорексією та рідкою дефекацією щільними фекаліями. Отримані результати свідчать про важливу роль раціональної годівлі, належних умов утримання та профілактики стресових факторів у запобіганні виникненню захворювань із синдромом колік у коней.

Ключові слова: коні, синдром колік, біль, причини, катаральна ентералгія, метеоризм, копростаз, клінічні ознаки, етіологія, діагностика.

PIDDUBNYAK O.V., candidate of veterinary sciences, **BILYK B.P.**, candidate of veterinary sciences, **HRYTSAY V.V.**, candidate of veterinary sciences, **TYSHKIVSKYY M.Ya.**, candidate of veterinary sciences
Bila Tserkva national agrarian university

ETIOLOGICAL PREREQUISITES, PREVALENCE AND CLINICAL MANIFESTATIONS OF ABDOMINAL PAIN SYNDROME IN HORSES

It has been established that colic syndrome is one of the most common pathologies of the digestive system in horses, and its occurrence is mainly due to violations of feeding and housing conditions. Among the diseases accompanied by abdominal pain syndrome, catarrhal enteralgia (47.3%), intestinal flatulence (24.7%) and coprostasis (19.6%) were most often recorded. Catarrhal enteralgia was characterized by short-term attacks of pain with moderate changes in pulse and respiration; flatulence was accompanied by the gradual development of clinical signs, severe course and high mortality in some animals; coprostasis was characterized by decreased peristalsis, anorexia and loose defecation with dense feces. The results obtained indicate the important role of rational feeding, proper conditions of detention and prevention of stress factors in preventing the occurrence of diseases with colic syndrome in horses.

Keywords: horses, colic syndrome, pain, causes, catarrhal enteralgia, flatulence, coprostasis, clinical signs, etiology, diagnostics.

За порушення умов утримання, годівлі чи експлуатації у коней часто розвиваються патології травної системи, серед яких провідне місце займають захворювання, що супроводжуються симптомокомплексом колік [1, 2]. Синдром колік об'єднує значну кількість патологічних станів та становить одну з найактуальніших проблем господарств, які утримують коней [3]. Етіологія цих захворювань є багатофакторною: переохолодження, напування холодною водою, споживання корму чи води відразу після інтенсивного фізичного навантаження, надлишок крохмалю в раціоні за дефіциту клітковини, різкий перехід на висококалорійні раціони, згодовування легкозброджувальних кормів (свіжа конюшина, люцерна) у великій кількості або кормів, уражених токсигенними грибами. Важливу роль у патогенезі відіграють також стресові фактори, пов'язані зі зміною звичного середовища (конфлікти в стаді, скупченість у групі, ізоляція), тривалим транспортуванням, інтенсивними фізичними навантаженнями, жорсткими методами тренування [4]. Тригером хронічного стресу в організмі коней може бути гучний шум, мерехтіння світла (фєсєрверки, будівництво), військові обстріли та бомбардування, що викликають гострий страх, фобію гучних звуків. Всі ці фактори порушують стереотипну поведінку та фізіологічний стан тварин, призводять до підвищення рівня кортизолу, послаблення імунітету, погіршення функціонального стану шлунково-кишкового каналу, розвитку катаболізму та атрофії м'язів [5]. Тому метою дослідження було вивчення поширеності, етіологічних чинників та

клінічних проявів захворювань із синдромом колік у коней на базі приватних конеферм.

За результатами спостережень встановлено, що клінічні ознаки колік найчастіше реєструвалися у тих самих тварин, навіть за незначних порушень умов годівлі та утримання. Серед патологій травної системи, які супроводжувалися синдромом колік, переважали: катаральна ентералгія – 47,3 % випадків, метеоризм кишечника – 24,7 %, копростаз – 19,6 % від загальної кількості хворих коней.

Катаральна ентералгія у коней переважно реєструвалася в зимово-весняний період, що було зумовлено переохолодженням тварин унаслідок порушень умов утримання: напування холодною водою (особливо після фізичного навантаження), несвоєчасний загін у приміщення за низьких температур зовнішнього середовища.

Основними причинами розвитку метеоризму кишечника були споживання кіньми минулорічної пшеничної соломи, різка зміна раціону зі збільшенням кількості концентрованих кормів (надлишок крохмалю) на тлі зменшення об'єму сіна (недостатність клітковини).

Хімостаз та копростаз найчастіше спостерігалися у коней старшого віку (понад 14 років) у зимовий період. Етіологічними чинниками цих патологій були: тривала моногодівля малопоживними сухими кормами за відсутності зелених кормів і коренеплодів, несвоєчасне напування, дефіцит мінеральних речовин і вітамінів, гіподинамія, виснаження тварин внаслідок хронічних захворювань печінки, нирок і серця, а також погане пережовування кормів внаслідок незадовільного стирання зубів.

Катаральна ентералгія у коней характеризувалася такими клінічними проявами: під час нападів колік тварини були збудженими, у фазі ремісії – пригніченими. Температура тіла в більшості випадків становила 37,7–38,2 °С, у частини тварин відмічалася помірна гіпертермія (38,6–39,0 °С). Частота пульсу становила 28–35 уд./хв, інколи підвищувалася до 45–55 уд./хв; частота дихальних рухів – 18–25 за хвилину. Напади болю тривали 5–20 хвилин, після чого спостерігалася тимчасове покращення загального стану. У цей період коні здебільшого стояли з опущеною головою або оглядалися на живіт (так звана «поза спостерігача»), іноді реєструвався стогін. Під час наступних нападів тварини «гребли» землю грудними кінцівками, били себе тазовими по череву або відбивали назад. За вираженого больового синдрому коні раптово падали, перекочувалися на землі та стогнали. Спостерігалася характерне напружене положення тіла з імітацією акту сечовиділення; при цьому сеча виділялася у невеликій кількості, а іноді була відсутня. Дефекація була частою, калові маси – не сформовані, містили значну кількість неперетравлених решток корму та слиз. Гематологічне дослідження виявило плейохромію та макроцитоз.

Метеоризм кишечника у коней характеризувався поступовим розвитком клінічних ознак. На першій добі захворювання спостерігалися анорексія та збудження. Температура тіла залишалася в межах фізіологічної норми. Встановлювали тахіпноє (45–55 дихальних рухів/хв) і тахікардію (65–70 уд./хв). Після застосування спазмолітичних і знеболювальних засобів напади болю тимчасово зникали, у тварин відновлювався апетит, проте через 1–3 години знову виникали коліки.

На другий день у коней відмічалася збільшення об'єму черева, особливо у ділянці правої голодної ямки, при цьому черевні м'язи були значно напружені. Аускультация кишечника у деяких тварин виявляла характерний гучний звук, схожий на «падіння краплі води на метал». Напади болю ставали інтенсивнішими і не купірувалися застосуванням анальгетиків. Клінічно спостерігалися різкі занепокоєння: коні раптово падали, переверталися через спину, вставали, іноді здійснювали нестримні рухи вперед. Періоди збудження змінювалися фазами пригнічення. Тварини часто намагалися лягти, притискали голову до підлоги, стогнали, не реагували на зовнішні подразники. У більшості випадків (77,8 %) акт дефекації був відсутній. Відзначали також полакіурію: сеча виділялася невеликими порціями, мала червоно-коричневий відтінок. Часто реєструвалося надмірне потовиділення.

На третю добу у частини тварин (22,2 %) відмічалася покращення загального стану. У решти, навпаки, збудження змінювалося глибокою депресією. Встановлювали гіпертермію (39,3–40,1 °С), виражену тахікардію (95–110 уд./хв), гіперемію та ціаноз видимих слизових оболонок.

Копростаз у коней супроводжувався вираженими клінічними проявами. У хворих тварин періодично відзначали незначне збудження: вони «шкребли» грудними кінцівками

землю, озиралися на череву, безцільно пересувалися, обережно лягали, стогнали, перекочувалися по землі та знову вставали. Характерним симптомом був періодичний стогін. Температура тіла у більшості тварин залишалася в межах норми, однак у 2 із 5 випадків реєструвалася субфебрильна гіпертермія (38,5–39,0 °C). Частота пульсу перебувала на нижній межі фізіологічної норми (22–25 уд./хв), дихання було без змін (9–15 дихальних рухів/хв). Надалі спостерігалися анорексія, нашарування сірого кольору на язичі, гнильний запах із ротової порожнини. Перистальтика тонкого кишечника в перші дні захворювання зберігалася, однак на 3–4-й день послаблювалася; перистальтика товстого кишечника була зниженою з початку хвороби. Дефекація відбувалася рідко, калові маси були щільними.

Таким чином, проведені дослідження засвідчили, що захворювання з синдромом колік є поширеними серед коней приватних господарств, а їх виникнення здебільшого зумовлене порушеннями умов годівлі та утримання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Review of the literature on pain in horses during colic: Understanding visceral abdominal pain for the right therapeutic choice / S. Sourokou Sabi et al. Asian Journal of Biology. 2024. 20 (6). P. 60–66. DOI:10.9734/ajob/2024/v20i6415
2. Delice Ş.E. Colic in horses: Effects of dietary factors. Turkish Journal of Agriculture – Food Science and Technology. 2024. DOI:10.24925/turjaf.v12i6.1088-1092.6674
3. Bland S.D. Equine colic: A review of the equine hindgut and colic. Veterinary Science Development. 2016. 6 (1). DOI:10.4081/vsd.2016.6223
4. Lara F., Castro R., Thomson P. Changes in the gut microbiome and colic in horses: Are they causes or consequences? Open Veterinary Journal. 2022. 12 (2).
5. Debre Zeit Study. Equine colic: clinical epidemiology and associated risk factors in and around Debre Zeit. Veterinary World. 2023. P. 1408–1414.

Секція 5. ВЕТЕРИНАРНА ХІРУРГІЯ ТА АНЕСТЕЗІОЛОГІЯ

УДК 636.09:616-007.43:617:55-089

ЧОРНОЗУБ М.П., канд. вет. наук, **ЄМЕЛЬЯНЕНКО О.В.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЗАХВОРЮВАННЯ ТА ВАДИ УРАХУСА ЗА ГРИЖ У ТВАРИН

Описано клінічні випадки захворювань і вад урахуса, виявлені під час герніотомії у тварин: норицю урахуса у телички, кісту урахуса та його незакрыття у поросят. Наведено особливості оперативних втручань за таких захворювань і вади у тварин.

Ключові слова: телята, поросята, пупкова грижа, урахус, нориця, кіста.

CHORNOZUB M., candidate of veterinary sciences, **EMELIANENKO O.**, candidate of veterinary sciences
Bila Tserkva national agrarian university

DISEASES AND DEFECTS OF THE URACHUS FOR HERNIA IN ANIMALS

Clinical cases of diseases and defects of the urachus, detected during herniotomy in animals, are described: urachus fistulous tract in heifer, urachus cyst and its non-closure in piglets. The features of surgical interventions for such diseases and defect in animals are presented.

Keywords: calves, piglets, umbilical hernia, urachus, fistulous tract, cyst.

Грижі є досить поширеним хірургічним захворюванням сільськогосподарських та дрібних домашніх тварин. Здебільшого їх виявляють у свиней, а найбільш уразливою групою є поросята до відлучення, у яких діагностують пупкові та пахвинно-мошонкові грижі [1]. Також є випадки виявлення пупкових гриж у телят. Окремі дослідники зазначають [2], що їх було виявлено в 1,7 % від обстежених 1053 телят, а максимальна частота виникнення була у віковій групі 1–3 місяці. Основними причинами цих гриж у телят вважають генетичний компонент, надмірне натягування плода значного розміру під час родів та перерізання